

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-249/19-1

Predmet C-249/19

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

25. ožujka 2019.

Sud koji je uputio zahtjev:

Tribunalul București (Rumunjska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

11. veljače 2019.

Tužitelj u prvostupanjskom postupku i žalitelj:

JE

Tuženik u prvostupanjskom postupku i druga stranka u žalbenom postupku:

KF

[omissis]

TRIBUNALUL BUCUREȘTI – SECȚIA A IV-A CIVILĂ (Viši sud u Bukureštu, IV. Građanski odjel, Rumunjska)

[omissis]

Javna rasprava od 11. veljače 2019.

[omissis]

Sud je zaprimio žalbu koju je podnijela žaliteljica, tužiteljica u prvostupanjskom postupku, JE [omissis] protiv druge stranke u žalbenom postupku, tuženika u prvostupanjskom postupku, KF, u predmetu koji se odnosi na razvod braka u kojem su rođena maloljetna djeca.

[omissis]

SUD,

odlučujući u ovom predmetu, utvrđuje sljedeće:

I. Predmet spora i relevantne činjenice

- 1 JE, tužiteljica u prvostupanjskom postupku, podnijela je protiv [orig. str. 1.] tuženika KF-a tužbu, koju je Judecătoria Iași (Prvostupanjski sud u Iașiju, Rumunjska) [omissis] zaprimila 13. listopada 2016., a kojom traži razvod braka, ponovno korištenje svojeg imena koje je imala prije braka, zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi nad maloljetnom kćeri [omissis], određivanje stanovanja maloljetne kćeri s majkom u Italiji te određivanje tuženiku obveze plaćanja naknade za uzdržavanje, uključujući troškove postupka.
- 2 U obrazloženju zahtjeva tužiteljica je pojasnila da su stranke sklopile brak 2. rujna 2001. u Iașiju (Rumunjska) i da je u toj vezi 23. lipnja 2005. u Veroni u Italiji rođena maloljetna kći [omissis].
- 3 Građanskom presudom [od] [omissis] 31. svibnja 2017., Judecătoria Iași (Prvostupanjski sud u Iașiju) proglasio se nenadležnim za rješavanje spora u korist Judecătoria Sectorlui 5 București (Prvostupanjski sud 5. sektora u Bukureštu, Rumunjska) koji je zaprimio predmet 9. kolovoza 2017.
- 4 Na raspravi od 21. studenoga 2017., navedeni sud utvrdio je opću nenadležnost rumunjskih sudova u pogledu točaka tužbenog zahtjeva o odlučivanju o roditeljskoj odgovornosti i obvezi uzdržavanja maloljetne kćeri [omissis].
- 5 Građanskom presudom [od] [omissis] 20. veljače 2018. Judecătoria Sectorlui 5 București (Prvostupanjski sud 5. sektora u Bukureštu) odbio je zahtjev kao neosnovan, iz sljedećih razloga:
- 6 Budući da je utvrđeno da se uobičajeno boravište stranaka na dan podnošenja zahtjeva za razvod braka pred navedenim sudom nalazilo u Italiji (s obzirom na to da su stranke dulje vrijeme živjele [omissis] u Italiji, čak i prije nego što je pokrenut postupak pred predmetnim sudom), sud je utvrdio da se izravno primjenjuju Uredba [Vijeća] (EZ) br. 2201/2003 [od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000] i Uredba [Vijeća (EU)] br. 1259/2010 [od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu] koje isključuju primjenu rumunjskih postupovnih odredbi o općoj nadležnosti i odredbi [rumunjskog] Građanskog zakonika o utvrđivanju prava primjenljivog na razvod braka.
- 7 Nakon što je utvrdio opću nadležnost rumunjskih sudova za razvod braka [članak 3. stavak 1. točka (b) Uredbe (EZ) br. 2201/2003], kao i mjesnu nadležnost Judecătoria Sectorlui 5 (Prvostupanjski sud 5. sektora), predmetni sud

utvrdio je da je pravo koje se primjenjuje na spor talijansko pravo, u skladu s člankom 8. točkom (a) Uredbe (EZ) br. 1259/2010, s obzirom na to da je uobičajeno boravište stranaka u Italiji. U tom smislu, predmetni sud smatra da su kriteriji predviđeni člankom 8. točkom (a) Uredbe br. 1259/2010 utvrđeni hijerarhijski, tako da, ako su ispunjeni uvjeti prvog kriterija, ostali su isključeni, te je istodobno napomenuo da je u uvodnoj izjavi 10. preambule Uredbe br. 1259/2010 predviđeno da se pravo utvrđeno na temelju kolizijskih pravila iz navedene uredbe primjenjuje na razloge za razvod braka.

- 8 Predmetni sud smatra da se raskid braka zbog razloga koji nisu predviđeni člankom 3. talijanskog Legge n. 898/01.12.1970 (Zakon br. 898/01.12.1970) [Legge 1°dicembre 1970, n.898 „Disciplina dei casi di scioglimento del matrimonio” (Zakon br. 898 od 1. prosinca 1970. – „Pravila o razlozima prestanka braka”)] može zatražiti samo ako je došlo do zakonske rastave bračnih drugova koju mora utvrditi ili odrediti sud [**orig. str. 2.**] te ako je prošlo najmanje tri godine od zakonske rastave do trenutka u kojem je sudu podnesen zahtjev za razvod braka.
- 9 Kada je analizirao zahtjev tužiteljice, kao što je pojašnjeno, predmetni sud smatrao je da razlozi za razvod braka na koje se poziva tužiteljica nisu predviđeni člankom 3. Zakona br. 898/1970, kojim se uređuju slučajevi raskida braka, niti je dokazano postojanje odluke suda na temelju koje su se stranke zakonski rastavile. Navedeni sud nije prihvatio argument da se u talijanskom zakonodavstvu upućuje na nužnost postojanja obične faktične razdvojenosti, pri čemu je uzeo u obzir činjenicu da je u tekstu članka 3. stavka 1. točke (2) podtočke (b) Zakona br. 898/01.12.1970 izričito navedena rastava koju je odobrio ili odredio sud, što podrazumijeva vođenje sudskog postupka.
- 10 Budući da rumunjsko zakonodavstvo ne predviđa postupak zakonske rastave, taj postupak treba provesti pred talijanskim sudovima, tako da je bilo koji prijedlog koji je u tom smislu podnesen rumunjskim sudovima, nedopušten.
- 11 Tužiteljica je podnijela žalbu protiv te presude i navedenih međupresuda, u kojoj je zatražila da se zahtjev, kako je bio postavljen, proglasi dopuštenim. U prilog svojoj žalbi, žaliteljica je istaknula da su, prema njezinu mišljenju, kriterij iz članka 8. Uredbe br. 1259/2010 alternativni. Osim toga, žaliteljica tvrdi da je pojasnila svoj zahtjev kada je u prvoj točki tužbenog zahtjeva zatražila zakonsku rastavu u skladu s talijanskim materijalnim pravom s posljedičnim prestankom [životne] zajednice, i, podredno, razvod braka. Žaliteljica je navela i da je prvostupanjski sud trebao primijeniti odredbe članka 2600. stavka 2. rumunjskog Građanskog zakonika u skladu s kojim, ako tako utvrđeno strano pravo ne predviđa razvod braka ili ga predviđa u iznimno ograničavajućim uvjetima, primjenjuje se rumunjsko pravo ako je jedan od bračnih drugova na dan podnošenja zahtjeva za razvod rumunjski državljanin ili ima uobičajeno boravište u Rumunjskoj. Stoga, žaliteljica tvrdi da je, s obzirom na to da je talijansko pravo ograničavajuće u odnosu na uvjete razvoda braka, potrebno primijeniti rumunjsko materijalno pravo; međutim, prvostupanjski sud nije donio odluku o navedenom

zahtjevu. Osim toga, žaliteljica napominje da, ako se smatra da je primjenjivo talijansko materijalno pravo, ona smatra da je nezakonito rješenje prvostupanjskog suda koji je presudio da je zahtjev za zakonsku rastavu nedopušten jer je sud presudio da se u ovom predmetu primjenjuje talijansko materijalno pravo kojim je predviđen institut zakonske rastave u skladu s člancima 150. i 151. i člankom 191. stavkom 2. talijanskog Codice civile (Građanski zakonik), kako je izmijenjen Leggeom n. 55/6 maggio 2015 (Zakon br. 55/6. svibnja 2015.) [Legge 6 maggio 2015, n. 55, Disposizioni in materia di scioglimento o di cessazione degli effetti civili del matrimonio nonché di comunione tra i coniugi (Zakon br. 55 od 6. svibnja 2015 – Odredbe o prestanku ili prekidu građanskih učinaka braka i zajednice između bračnih drugova)].

- 12 Osim toga, žaliteljica je pojasnila da se, prema njezinu mišljenju, uzimajući u obzir odredbe talijanskog prava, na ovaj spor primjenjuje prva rečenica članka 10. Uredbe br. 1259/2010, jer, kao što tvrdi, članak 2600. stavak 2. rumunjskog Građanskog zakonika uistinu predstavlja prenošenje odredba članka [orig. str. 3.] 10. Uredbe (EZ) br. 1259/2010 u rumunjsko zakonodavstvo. Jednako tako, žaliteljica se pozvala i na odredbe članka 12. Uredbe br. 1259/2010, u smislu da je primjena talijanskog prava očito nespojiva s javnim poretkom države u kojoj se nalazi sud pred kojim je pokrenut postupak, što zahtijeva isključivanje primjene stranog prava koje je inače mjerodavno i primjenu rumunjskog zakona o razvodu braka.

II. Primjenjive nacionalne odredbe u ovom predmetu i relevantna nacionalna sudska praksa

- 13 U skladu s člankom 2557. stavkom 3. rumunjskog Građanskog zakonika [koji se nalazi u] glavi I. Knjige VII., [naslovljenim] „Odredbe međunarodnog privatnog prava”, „[o]dredbe ove knjige primjenjuju se u ako međunarodnim konvencijama, kojih je Rumunjska stranka, pravom Europske unije ili odredbama posebnih zakona nije drukčije propisano”.
- 14 Što se tiče relevantne nacionalne sudske prakse, rumunjski sudovi imaju dosljednu praksu izravne primjene Uredbe br. 1259/2010 i sudske prakse Suda Europske unije pri tumačenju Uredbe (EZ) br. 1259/2010 u pogledu sličnih činjeničnih okolnosti. Jednako tako, rumunjski sudovi koji odlučuju o zahtjevu za zakonsku rastavu smatrali su da je takav zahtjev nedopušten jer rumunjsko pravo ne predviđa postupak te vrste, a kad su izravno odlučivali o zahtjevu za razvod braka, i kad prethodno talijanski sudovi nisu odredili zakonsku rastavu, presudili su da je takav zahtjev preuranjen. Rumunjski sudovi nisu se obraćali Sudu u pogledu pitanja koje je predmet ovog zahtjeva za prethodnu odluku i trenutačno ne postoji nijedan zahtjev za prethodnu odluku koji je upisan u opći registar Suda i koji se odnosi na tumačenje članka 10. Uredbe br. 1259/2010 u pogledu sličnih činjeničnih okolnosti.

- 15 U skladu s člankom 2600. stavcima 2 i 3. rumunjskog Građanskog zakonika: „(2) [a]ko tako utvrđeno strano pravo ne dopušta razvod braka ili ga dopušta u iznimno ograničavajućim uvjetima, primjenjuje se rumunjsko pravo ako je jedan od bračnih drugova na dan podnošenja zahtjeva za razvod braka rumunjski državljanin ili ima uobičajeno boravište u Rumunjskoj. (3) Odredbe stavka 2. primjenjuju se i ako je razvod uređen pravom koje su odabrali bračni drugovi”.
- 16 [omissis]

III. Odredbe prava Europske unije koje se smatraju relevantnima u predmetnom slučaju

- 17 U skladu s člankom 8. Uredbe br. 1259/2010, naslovljenim „Primjenljivo pravo u nedostatku odabira stranaka”, „[u] nedostatku odabira u skladu s člankom 5., razvod braka i zakonska rastava podliježu pravu države: (a) u kojoj bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u trenutku pokretanja postupka pred sudom; ili, ako to nije moguće, (b) u kojoj su **[orig. str. 4.]** bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, pod uvjetom da boravište nije završilo više od 1 godine prije pokretanja postupka pred sudom, ako jedan bračni drugi i dalje ima boravište u toj državi u trenutku pokretanja postupka pred sudom; ili, ako to nije moguće, (c) čiji su oba bračna druga državljani u trenutku pokretanja postupka pred sudom; ili, ako to nije moguće, (d) u kojoj je pokrenut postupak”.
- 18 U skladu s člankom 10. Uredbe br. 1259/2010 „[k]ada se pravom primjenljivim u skladu s člankom 5. ili člankom 8. ne predviđa razvod braka ili ako se njime jednom od bračnih drugova ne odobrava jednaki pristup razvodu ili zakonskoj rastavi na temelju spola, primjenjuje se pravo suda pred kojim je pokrenut postupak”.
- 19 U [uvodnim izjavama] 24. do 26. preambule Uredbe br. 1259/2010, navedeno je sljedeće: „(24) [u] određenim situacijama, primjerice kada se primjenljivim pravom ne predviđa razvod braka ili ako se njime jednom od bračnih drugova ne odobrava jednaki pristup razvodu ili zakonskoj rastavi na temelju spola, svejedno se treba primjenjivati pravo suda pred kojim je pokrenut postupak. To, međutim, ne bi trebalo dovoditi u pitanje odredbu o javnom poretku. (25) Razlozi javnog interesa trebaju sudovima u državama članicama u izvanrednim okolnostima omogućiti zanemarivanje primjene odredaba stranog prava ako bi to u dotičnom slučaju bilo očigledno u suprotnosti s javnim poretkom države u kojoj se nalazi sud pred kojim je pokrenut postupak. Međutim, sudovi ne bi trebali moći primjenjivati izuzeće od javnog poretka s ciljem zanemarivanja odredbe prava druge države kada bi to bilo u suprotnosti s Poveljom o temeljnim pravima Europske unije, a posebno s njezinim člankom 21., kojim se zabranjuju svi oblici diskriminacije. (26) Kada se ova Uredba odnosi na činjenicu da pravo države članice sudionice pred čijim sudom je pokrenut postupak ne predviđa razvod braka, to se treba tumačiti tako da pravo te države članice ne poznaje institut razvoda braka. U tom slučaju, sud ne bi trebao biti obvezan izreći razvod braka na

temelju ove Uredbe. Kada se ova Uredba odnosi na činjenicu da pravo države članice sudionice pred čijim sudom je pokrenut postupak ne smatra dotični brak valjanim za potrebe brakorazvodnog postupka, to se treba tumačiti tako da, između ostalog, takav brak ne postoji u pravu te države članice. U tom slučaju, sud ne bi trebao biti obavezan izreći razvod braka ili zakonsku rastavu na temelju ove Uredbe”. [orig. str. 5.]

IV. Razlozi zbog kojih je sud uputio zahtjev za prethodnu odluku

IV.1 Mišljenje stranaka o pravnom pitanju koje će biti predmet tumačenja Suda Europske unije.

- 20 Žaliteljica je iznijela da nije potrebno podnijeti zahtjev Sudu, te je to obrazložila činjenicom da je prisutna očita podudarnost između Uredbe br. 1259/2010 i pravila rumunjskog Građanskog zakonika, tako da je sud trebao uzeti u obzir odredbe članka 2600. stavaka 2. i 3. rumunjskog Građanskog zakonika, u skladu s kojima, ako primjenjivo strano pravo ne predviđa razvod braka ili ga dopušta u iznimno ograničavajućim uvjetima, primjenjuje se rumunjsko pravo ako je jedan od bračnih drugova na dan podnošenja zahtjeva za razvod rumunjski državljanin ili ima uobičajeno boravište u Rumunjskoj. Tužiteljica je istaknula i da se određene odredbe stranog prava mogu isključiti ako one nisu u skladu s javnim poretkom u smislu članka 12. iste uredbe.

IV. 2. Pitanje upućeno Sudu

- 21 Utvrđivanje pitanja prava EU-a. Pitanje prava Europske unije u ovom predmetu odnosi se na tumačenje odredbi članka 10. Uredbe br. 1259/2010 [*omissis*] na način da se pojasni treba li izraz „prav[o] primjenljiv[o] u skladu s člankom 5. ili člankom 8. ne predviđa razvod braka” tumačiti restriktivno, doslovno, odnosno kao da se odnosi samo na situaciju u kojoj primjenjivo strano pravo ne predviđa razvod u bilo kojem obliku, ili ekstenzivno, u smislu da uključuje i situaciju u kojoj primjenjivo strano pravo dopušta razvod braka, ali u iznimno ograničavajućim uvjetima, što podrazumijeva obvezni postupak koji prethodi razvodu, koji se odnosi na zakonsku rastavu, za koji pravo suda pred kojim se vodi postupak ne sadržava odgovarajuće postupovne odredbe.
- 22 Potreba donošenja odluke u sporu (relevantnost utvrđenog pitanja prava EU-a). Ovisno o tumačenju pojma „prav[o] primjenljiv[o] u skladu s člankom 5. ili člankom 8. ne predviđa razvod braka”, sud koji uputio zahtjev donijet će ocjenu u skladu s materijalnim pravom koje se primjenjuje na spor, odnosno talijanskim pravom ili pravom suda pred kojim se vodi postupak, odnosno rumunjskim pravom.
- 23 [*omissis*] [orig. str. 6.]

- 24 [omissis] [ponovno navođenje uvodnih izjava 24. i 26.]
- 25 Ovisno o načinu na koji će se protumačiti izraz iz članka 10. „ne predviđa razvod braka”, moguća su sljedeća različita rješenja:
- 26 Dakle, restriktivno tumačenje dovodi do zaključka da je primjenjivo talijansko materijalno pravo, što je dovelo do određenih odluka nacionalnih sudova kojima je zahtjev odbijen, bilo kao nedopušten (kada se traži zakonska rastava), bilo kao preuranjen (kada se traži razvod braka, a da prethodno nije formalno provedena zakonska rastava u skladu sa talijanskim zakonom) ili kao neosnovan, kao što je to slučaj u ovome predmetu u kojem se prvostupanjski sud u svojim razmatranjima osvrnuo na činjenicu da prethodno nije provedena zakonska rastava stranaka i na činjenicu da je rastava te vrste nedopuštena jer rumunjskim zakonodavstvom nije predviđen postupak zakonske rastave. Drugim riječima, postupovne prepreke koje proizlaze iz nepostojanja propisa o postupku zakonske rastave u rumunjskom pravu, dovele su do donošenja postupovnih rješenja a da nije bilo moguće ispitati zahtjev u meritumu.
- 27 Ekstenzivno tumačenje tog izraza, u smislu da obuhvaća i situaciju u kojoj primjenjivo strano pravo dopušta razvod braka, ali u iznimno ograničavajućim uvjetima, što podrazumijeva obvezni postupak koji prethodi razvodu, koji se odnosi na zakonsku rastavu, za koji pravo suda pred kojim se vodi postupak ne sadržava odgovarajuće postupovne odredbe, dovodi do primjene prava suda pred kojim se vodi postupak, odnosno rumunjskog prava, s obzirom na to da su bračni drugovi rumunjski državljani koji su sklopili brak u Rumunjskoj.
- 28 Stoga, ovisno o zatraženom tumačenju, u ovom slučaju treba utvrditi materijalno pravo koji se primjenjuje.
- 29 U okviru provedenih provjera, sud koji je uputio zahtjev nije pronašao nijedan predmet koji se odnosi na tumačenje članka 10. Uredbe br. 1259/2010 u sudskoj praksi Suda.

V. Zaključci i postupovne mjere

- 30 Tribunalul (Viši sud) smatra da odluka o žalbi ovisi o tumačenju prethodno navedenog pravnog pitanja koje će dati Sud.
- 31 Što se tiče nužnosti upućivanja predmeta Sudu, pored uvjeta u vezi s relevantnosti prethodnog pitanja za odgovore na pravna pitanja potrebna za odluku o predmetu, Tribunalul (Viši sud) ističe da pravilo prava Unije na koje se odnosi prethodno pitanje još nije bilo predmet **[orig. str. 7.]** tumačenja, stoga taj sud nije izuzet od obveze upućivanja zahtjeva za prethodnu odluku (vidjeti, u tom smislu presudu od 27. ožujka 1963. [Da Costa, 28 – 30/62, Zb.] str. 63.).
- 32 Tribunalul (Viši sud) smatra da pravilna primjena prava Unije na predmetni slučaj nije tako očita da ne ostavlja mjesta razumnoj sumnji slijedom čega bi ovaj sud

mogao odlučiti ne uputiti Sudu prethodna pitanja u vezi s tumačenjem prava Unije koja su pred njega iznesena (presuda *Intermodal Transports*, C-495/03, EU:C:2005:552, t. 37. i navedena sudska praksa) i sam riješiti predmet na vlastitu odgovornost (presuda *Cilfit i dr.*, 283/81, EU:C:1982:335, t. 16.). Stoga se doktrina *acte claire* ne primjenjuje na ovaj spor.

- 33 Presuda koja će se donijeti u ovom sporu konačna je u okviru nacionalnog sustava pravnih lijekova, stoga se, u prethodno navedenim okolnostima, u skladu s člankom 267. stavkom 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Tribunalul (Viši sud) treba obratiti Sudu radi tumačenja prava Unije relevantnog za postupak.
- 34 [omissis] [nalaže se prekid postupka]

SLIJEDOM NAVEDENOG

U IME ZAKONA

NALAŽE SE:

Sudu Europske unije upućuje se zahtjev za prethodnu odluku u pogledu tumačenja odredbi članka 10. Uredbe br. 1259/2010, u skladu s kojim „[k]ada se pravom primjenljivim u skladu s člankom 5. ili člankom 8. ne predviđa razvod braka ili ako se njime jednom od bračnih drugova ne odobrava jednaki pristup razvodu ili zakonskoj rastavi na temelju spola, primjenjuje se pravo suda pred kojim je pokrenut postupak” na način da se pojasni treba li izraz „prav[o] primjenljiv[o] u skladu s člankom 5. ili člankom 8. ne predviđa razvod braka”:

– tumačiti restriktivno, doslovno, odnosno kao da se odnosi samo na situaciju u kojoj primjenjivo strano pravo ne predviđa razvod u bilo kojem obliku, ili ekstenzivno, u smislu da uključuje i situaciju u kojoj primjenjivo strano pravo dopušta razvod braka, ali u iznimno **[orig. str. 8.]** ograničavajućim uvjetima, što podrazumijeva obvezni postupak koji prethodi razvodu, koji se odnosi na zakonsku rastavu, za koji pravo suda pred kojim se vodi postupak ne sadržava odgovarajuće postupovne odredbe?

[omissis]

[omissis]

[omissis] [postupak i potpisi]